

วารสารการแพทย์และสาธารณสุขเขต 4

Office of Disease Prevention and Control, Region 4 Saraburi

<https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JMPH4/index>ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีPersonal characteristics and administrative factors affecting the performance of prevention and control
in Dengue hemorrhagic fever of village health volunteers at Nongwoaso district in Udonthani provinceสถาพร วรเจริญ¹, สุวัฒน์ กองศรีมา^{1*}, นครินทร์ ประสิทธิ์², ณัฐพร นิธิธรรมสกุล³, พีรยุทธ แสงศรีสุ¹,
อัมภารณ นนทมาตย์⁴Sataporn Woracharoen¹, Supat Kongsrima^{1*}, Nakarin Prasit², Nattaporn Nidthumsakul³, Peerayat Saengtreesu¹,
Ampawan Nonthamat⁴¹สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี, ²คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ³โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
บ้านโนนอุดม, ⁴โรงพยาบาลกรุงเทพขอนแก่น¹Udon Thani Provincial Public Health Office, ²Faculty of Public Health, Khon Kaen University, ³Ban Non Udom Sub-district
Health Promotion Hospital, ⁴Bangkok Hospital Khon Kaen

*Corresponding author: Nakapr@kku.ac.th

Received: September 25, 2023 Revised: November 28, 2023 Accepted: December 18, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นรูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ศึกษาคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,255 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 167 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนอาสาสมัครสาธารณสุขแต่ละตำบล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมระดับปัจจัยทางการบริหาร และการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D. = 0.37) และ 2.55 (S.D. = 0.25) ตามลำดับ โดยพบว่า ภาพรวมของปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ($r = 0.609$, $p\text{-value} < 0.001$) และพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และด้านงบประมาณ มีผลและสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอ หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีได้ร้อยละ 37.0 ($R^2_{adj} = 0.370$, $p\text{-value} < 0.001$) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข และกระบวนการในการปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และได้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ควบคุมป้องกันโรค, ไข้เลือดออก, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, ปัจจัยบริหาร

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study personal characteristics and administrative factors affecting the performance of prevention and control in dengue hemorrhagic fever of village health volunteers in Nongwoaso district, UdonThani province, 167 personnel were randomly selected as samples by stratified random sampling techniques from 1,255 populations who were village health volunteers in Nongwoaso district, UdonThani province. Data was collected by questionnaires for quantitative data and used in-depth interview guidelines for qualitative data gathering from 13 key informants. The questionnaire was examined and verified by three experts for content validity with items objective congruence (IOC), all items were more than 0.50, and reliability with Cronbach's alpha coefficient was 0.93. Data was collected between 13th to 31st January 2023. Data analysis was performed by descriptive and inferential statistics at a significant level of 0.05. The results showed that the overall administrative factors and the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control were at a high level with averages of 2.46 (S.D. = 0.37) and 2.55 (S.D. = 0.25) respectively. Duration of being a village health volunteer of personal characteristics had a low relationship with the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control of village health volunteers ($r = 0.161$, $p\text{-value} = 0.038$), and the overall administrative factors had a moderate relationship with the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control of village health volunteers ($r=0.609$, $p\text{-value}<0.001$). The results found that three variables of administrative factors; management, technology, and money affected and could jointly predict the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control of village health volunteers in Nongwoaso district, UdonThani province at 37.0 ($R^2\text{adj} = 0.370$, $p\text{-value} < 0.001$).

Keywords: Prevention and Control, Dengue Hemorrhagic Fever, Village Health Volunteers, Administrative Factors

บทนำ

ประเทศไทยพบผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยแมลงได้ตลอดทั้งปี และมักเกิดการระบาดของฤดูกาล ซึ่งส่งผลให้มีผู้ป่วยเสียชีวิต จากโรคไข้เลือดออก โรคมาลาเรีย หรือโรคที่มีภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น โรคเท้าช้าง หรือพบทารกศีรษะเล็กที่คลอดจากการติดเชื้อไวรัสซิกา การพบผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนเหล่านี้สามารถป้องกันหรือลดขนาดของปัญหาลงได้ด้วยการให้ การดูแลรักษาผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อให้ดียิ่งขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการป้องกัน และควบคุมไม่ให้เกิดโรคขึ้น สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในเขตบริการสุขภาพที่ 8 รับผิดชอบ (อุดรธานี สกลนคร นครพนม เลย หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ) ข้อมูลการเฝ้าระวังโรคในปี พ.ศ. 2563 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 4,155 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 74.99 ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้เสียชีวิต 2 ราย อัตราตายต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 0.04 ในปี พ.ศ. 2564 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 336 ราย คิดเป็นอัตราป่วย

6.09 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต และในปี พ.ศ. 2565 (1 มกราคม 2565 - 10 ธันวาคม 2565) พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 1,194 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 21.64 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต⁽¹⁾

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดอุดรธานี ข้อมูล ปีพ.ศ. 2563 พบผู้ป่วย 962 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 60.99 ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้เสียชีวิต 1 ราย อัตราตายต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 0.06 ปีพ.ศ. 2564 พบผู้ป่วย 9 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 0.97 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต ปีพ.ศ. 2565 (1 มกราคม 2565 - 31 ธันวาคม 2565) พบผู้ป่วย 381 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 24.32 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต⁽²⁾ อำเภอที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดคือ อำเภอเมือง จำนวนทั้งสิ้น 158 ราย⁽²⁾ อำเภอหนองวัวซอ ประกอบไปด้วย 8 ตำบล 78 หมู่บ้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 1,255 คน⁽³⁾ จากข้อมูลศูนย์ระบาดวิทยา อำเภอหนองวัวซอได้รายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออก

อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2565 ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกรวม จำนวนทั้งสิ้น 37 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 54.51 ต่อประชากรแสนคน⁽³⁾ จากการสรุปรายงานพบว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกให้สำเร็จได้นั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือบุคลากรที่มีความสำคัญยิ่ง แต่ยังคงพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ยังขาดความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญในการควบคุมโรคติดต่อ รวมทั้งปัจจัยทางการบริหารที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมกระบวนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเกิดการปฏิบัติงานที่มีศักยภาพที่สูงขึ้น⁽³⁾ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ได้ทราบถึงความรุนแรงของปัญหาที่สอดคล้องกับ บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในด้านการเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรค และการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดวิธีการและพัฒนาการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงบุคลากร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพิจารณาวางแผน และพัฒนาการ ปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

วัสดุและวิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) กลุ่มประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,255 คน ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของ Cohen⁽⁴⁾

$$\text{สูตร } N = \frac{\lambda(1 - R_{Y.A,B}^2)}{R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.A}^2} + w$$

ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 167 ตัวอย่าง จากการคำนวณการสุ่มในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบวิธีการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแต่ละตำบลในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งตามสัดส่วนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแต่ละตำบล แล้วนำมาสุ่มอย่างง่ายโดยการนำชื่ออาสาสมัครสาธารณสุขมาจับสลากอย่างง่ายโดยไม่ใส่คืนจนครบตามจำนวน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ มีทั้งหมด 3 ส่วน รายละเอียด ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการเป็น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และการได้รับการอบรมการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเวลาในการดำเนินงาน และด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดของ ประจักษ์ บัวผัน⁽⁵⁾ ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 6 ด้าน การเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออก

การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก มาตรการในการดำเนินงานตามบริบทของพื้นที่ การพัฒนาวัฒนธรรมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และการติดตามประเมินผล การดำเนินงาน โดยใช้แนวคิดของกรมควบคุมโรค⁽⁶⁾ ลักษณะคำถามในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)⁽⁷⁾ มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ คือ มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1)

โดยการดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) พบว่า ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ไปทดลองใช้ (Try out) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันและมีพื้นที่ใกล้เคียงกันกับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ค่า Cronbach's alpha coefficient พบว่า แบบสอบถามด้านปัจจัยทางการบริหาร มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ด้านการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและสถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

การแปลผล

การแปลผลคะแนนระดับปัจจัยทางการบริหาร และการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยนำมาจัดระดับเป็น 3 ระดับ ซึ่งได้จาก

การแบ่งช่วงคะแนนมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Best⁽⁷⁾ มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ คือ มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1) และแปลผล โดยนำมาจัดระดับ 3 ระดับ ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยได้ โดยใช้เกณฑ์ของ Best⁽⁷⁾ ระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 ระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 และระดับน้อย ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66

สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1⁽⁸⁾ แบ่งระดับดังนี้ คือ ไม่มีความสัมพันธ์ (r = 0) ความสัมพันธ์ต่ำ (r = ± 0.01 ถึง ± 0.30) ความสัมพันธ์ปานกลาง (r = ± 0.31 ถึง ± 0.70) ความสัมพันธ์สูง (r = ± 0.71 ถึง ± 0.99) และความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์ (r = ± 1) ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี และผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 13 มกราคม 2566 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2566 โดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิจัยส่งให้กับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อนำมอบให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตามจำนวนเป้าหมาย โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเท่านั้น รวมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการส่งแบบสอบถามกลับคืน เมื่อครบกำหนด 7 วัน เมื่อตอบเสร็จสิ้น

จริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2566 เลขที่ UDREC2466

ผลการศึกษา

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า

กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 91.00 (ร้อยละใช้ทัศนียมสองตำแหน่ง) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 โดยเฉลี่ยอายุ 52.82 ปี (S.D.= 8.28 ปี) อายุต่ำสุด 26 ปี อายุสูงสุด 75 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวส. จำนวน 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 75.4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ส่วนใหญ่มี รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 3,238.32 บาท โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 2,000 บาท รายได้ต่ำสุด 1,000 บาท รายได้สูงสุด 30,000 บาท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไม่เกิน 11 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 13 ปี ประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต่ำสุด 1 ปี การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สูงสุด 42 ปี และได้รับการอบรมเรื่องการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 2 ครั้ง การได้รับการฝึกอบรมในการปฏิบัติงาน

ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่ำสุด 1 ครั้ง การได้รับการฝึกอบรมในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สูงสุด 10 ครั้ง

2. ระดับปัจจัยทางการบริหารในการปฏิบัติงาน ป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D. = 0.37) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านเวลาในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่มากที่สุด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.57 (S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ปัจจัย ทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D. = 0.39) ส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ใน ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.32 (S.D. = 0.49) โดยแสดง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลปัจจัยทางการบริหารในการปฏิบัติงาน ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยทางการบริหาร	ระดับปัจจัยทางการบริหาร (n = 167)		แปลผล
	Mean	S.D.	
1. ด้านบุคลากร	2.5	0.42	มาก
2. ด้านงบประมาณ	2.36	0.71	มาก
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	2.32	0.49	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	2.51	0.39	มาก
5. ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน	2.57	0.41	มาก
6. ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	2.48	0.42	มาก
ภาพรวม	2.46	0.37	มาก

3. ระดับการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.55 (S.D. = 0.25) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรการการดำเนินงานตามบริบท

ของพื้นที่ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.78 (S.D. = 0.30) รองลงมา คือ การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.76 (S.D. = 0.29) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.93 (S.D. = 0.50) โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

การปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี	ระดับการปฏิบัติงานป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก (n = 167)		แปลผล
	Mean	S.D.	
1. การเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออก	2.75	0.29	มาก
2. การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก	2.77	0.29	มาก
3. มาตรการการดำเนินงานตามบริบทของพื้นที่	2.78	0.29	มาก
4. การพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันควบคุม โรคไข้เลือดออก	1.93	0.50	ปานกลาง
5. การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้	2.45	0.42	มาก
6. การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	2.62	0.40	มาก
ภาพรวม	2.55	0.25	มาก

4. ปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมี ความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.609$, $p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ ด้านบุคลากร ($r = 0.423$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านงบประมาณ ($r = 0.419$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r = 0.475$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านการบริหารจัดการ ($r = 0.562$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน ($r = 0.497$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ($r = 0.516$, $p\text{-value} < 0.001$) โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการปฏิบัติงาน ป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยการบริหาร	การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value	ระดับความสัมพันธ์
	ของเพียร์สัน (r)		
ปัจจัยการบริหาร	0.609	< 0.001*	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากร	0.423	< 0.001*	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	0.419	< 0.001*	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.475	< 0.001*	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	0.562	< 0.001*	ปานกลาง
5. ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน	0.497	< 0.001*	ปานกลาง
6. ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	0.516	< 0.001*	ปานกลาง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

5. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยเลือกปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เข้าสู่การวิเคราะห์ เพื่อหาตัวแปรอิสระที่สามารถรวมกันพยากรณ์ที่จะถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 ซึ่งตัวแปรที่เลือกเข้าในสมการที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

ปัจจัยการบริหารด้านการบริหารจัดการ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) = 0.211 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อคะแนนของตัวแปร ปัจจัยการบริหารด้านการบริหารจัดการ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนนการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพิ่มขึ้น 0.211 หน่วย และสามารถพยากรณ์

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 31.6 ($R^2=0.316$, p-value < 0.001)

ปัจจัยการบริหารด้านเทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) = 0.145 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อคะแนนของตัวแปร ปัจจัยการบริหารด้านเทคโนโลยี เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนน การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพิ่มขึ้น 0.145 หน่วย และสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 35.9 ($R^2=0.359$, p-value < 0.001)

ปัจจัยการบริหารด้านงบประมาณ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) = 0.061 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อคะแนนของตัวแปร ปัจจัยการบริหารด้านงบประมาณ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนน การปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ

จังหวัดอุดรธานี เพิ่มขึ้น 0.061 หน่วย และสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 38.1 ($R^2 = 0.381$, $p\text{-value} < 0.001$) โดยทั้ง 3 ปัจจัยทางการบริหารมีส่วนร่วม และมีผลต่อการพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีได้ร้อยละ 37.0 ($R^2_{adj} = 0.370$) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติวิเคราะห์หาคถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	B	Beta	T	p-value	R	R ²	R ² adj	R ² change
1. ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ	0.211	0.325	3.858	< 0.001	0.562	0.316	0.312	–
2. ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	0.145	0.245	3.055	0.003	0.599	0.359	0.351	0.043
3. ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ	0.061	0.171	2.431	0.016	0.617	0.381	0.370	0.022
ค่าคงที่ 1.515, F = 33.478, p-value < 0.001, R = 0.617, R ² = 0.381, R ² adj = 0.370								

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอ หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิเคราะห์หาคถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และด้านงบประมาณ มีผล และสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอ หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 37.0 ($R^2_{adj} = 0.370$, $p\text{-value} < 0.001$) ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ใน การปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอ หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี นั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในการดำเนินการควบคุมโรคระบาดต่างๆ ที่ไม่ใช่เฉพาะโรคไข้เลือดออกเท่านั้น เพราะการบริหารจัดการนั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินการไข้เลือดออกนั้นต้องมีแบบแผน และแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ในปัจจุบันกรมควบคุมโรคได้จัดทำแนวทางในการควบคุมโรคไข้เลือด ในส่วนของทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขได้เข้าใจถึงกระบวนการทำงานได้อย่างถูกต้อง ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันทั่วทั้งในการควบคุมโรค และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย รวมทั้งจำกัดวงการแพร่ระบาดของไข้เลือดออก ซึ่งปัจจุบันยังไม่มียารักษาโดยเฉพาะโรค เป็นเพียงการรักษาตามอาการเท่านั้น ดังนั้นการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดการป่วยจากโรคไข้เลือดออกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่การบริหารจัดการต้องมีแนวทางเพื่อที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะสามารถเข้าถึง และเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน รวมทั้งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก มีการเปลี่ยนแปลงตามโลกาภิวัตน์ ซึ่งอาสาสมัคร สาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน จำเป็นต้องมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ให้เรียนรู้กระบวนการการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ระบบการบริหารจัดการต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ที่ปรับเปลี่ยนตามสภาพอากาศ บริบทพื้นที่ วิถีชีวิต คนที่เปลี่ยนแปลงไป ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จและบรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งองค์กรต้องนำกระบวนการบริหารเข้ามาใช้ในการบริหารงาน โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกยุคสมัย ให้สอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดงบประมาณ การจัดองค์การ การประสานงาน การบริหารงาน บุคคล การควบคุม และการรายงานผล⁽⁵⁾ เพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยการปฏิบัติงานในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว⁽⁹⁻¹³⁾

ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง
ในการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการกระบวนการดำเนินงาน โดยเฉพาะในยุคสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา การนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานนั้นจะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการสื่อสาร การรายงานผล การประสานงาน การกระจายข้อมูล และการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนกระบวนการทำงาน⁽⁵⁾ ซึ่งมีความแตกต่างกันกับสมัยอดีตที่รูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข นั้นยังคงใช้แบบรายงานประจำสัปดาห์ทำให้เกิดความล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องป้องกัน และควบคุมโรคให้ทันทั่วถึง ดังนั้นเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่ง โดยในยุคปัจจุบัน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้นมีทักษะและการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างแพร่หลายมากขึ้น ทำให้การปฏิบัติงานในการควบคุมโรคในชุมชนนั้นมีประสิทธิภาพอย่างมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาส่งเสริมเทคโนโลยีเข้าสู่กระบวนการทำงานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีของ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อการดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวมความครอบคลุมทั้ง ตนเอง ครอบครัว และชุมชน⁽¹⁴⁾ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยการปฏิบัติงานในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว^(9,11,13)

ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ ในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากอีกปัจจัยหนึ่ง งบประมาณมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารองค์กร เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ จำกัดให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากทรัพยากรหรืองบประมาณของหน่วยงานมีจำกัด ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรหรือใช้จ่ายเงินให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน และมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรนั้น ๆ ด้วย เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาเร็วที่สุด และใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด⁽⁵⁾ ซึ่งในการปฏิบัติงานควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้น นอกจากบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพแล้ว วัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ในการควบคุม และป้องกันโรคมีความจำเป็นอย่างเช่น ทรายอะเบท ไฟฉายส่องลูกน้ำ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งจากที่กล่าวมาล้วนแต่ต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างมาเพื่อส่งเสริมกระบวนการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลงบประมาณในการดำเนินการควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงสร้างแผนงาน และกำหนดงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบาย และกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อให้งบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุดของการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในชุมชนอย่างยั่งยืนซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยการปฏิบัติงานในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว^(13,15)

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุดรธานี ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคโรคไข้เลือดออกในบริบทของพื้นที่จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งเปิดโอกาสให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้มีบทบาทในการกำหนดกลยุทธ์ และงบประมาณในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ ในจังหวัดอุดรธานี เพื่อการปฏิบัติงานที่เกิดการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าสูงสุด ในบริบทพื้นที่ประเพณี และวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนใน จังหวัดอุดรธานี

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุดรธานี ควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ได้มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และภาควิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนบุคคล ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. Department of Disease Control (TH). The situation of infectious diseases carried by Aedes mosquitoes and assessing the risk of outbreaks in 2021. Nonthaburi: Department of Disease Control, Ministry of Public Health; 2021. (in Thai)

2. Udon Thani Provincial Public Health Office. Dengue fever situation in Udon Thani province. Udon Thani: Udon Thani provincial public health Office; 2022. (in Thai).
3. Nong Wua So District Public Health Office. Performance evaluation report, fiscal year 2022. Udon Thani: Nong Wua So district public health office; 2022. (in Thai).
4. Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; 1988.
5. Prachak Bouphan. Principles of public health administration. Khon Kaen University Printing House. 2009. (in Thai).
6. Institute for Urban Disease Control and Prevention, Department of disease control (TH). urban dengue unit guideline. Nonthaburi: agricultural cooperative federation of Thailand printing; 2018. (in Thai)
7. Best JW, Kahn JV. Research in education. 10th ed. Cape Town: Pearson education; 2006.
8. Elifson KW, Runyon RP, Haber A. Fundamentals of social statistics. New York: McGraw-Hill; 1990.
9. Tadang M, Bouphan P, Jutarosaga M. Personal characteristics and administrative factors affecting the COVID-19 prevention and control performance of village health volunteers at Si Chomphu district in Khon Kaen province. KRU research journal (Graduate Studies) 2022; 22(2): 189–200. (in Thai)
10. Chuenban L, Bouphan P, Phimha S. Individual Characteristics and Administrative Factors Affecting Operational Prevention and control dengue hemorrhagic fever of village health volunteers in Kwao sub-district Muang district Mahasarakham province. KRU research journal (graduate studies) 2021; 21(3): 211–22. (in Thai)

11. Panpradit I, Bouphan P. Personal characteristics and administrative factors affecting the elderly care of village health volunteers in Mueang district Sakon Nakhon province. *Research and development health system journal* 2020; 13(1): 623–31. (in Thai)
12. Klomwong S, Bouphan P, Prasit N. Personal characteristics and administrative factors affecting the dependent elderly care performance of local nurturing volunteers in Buriram Province. *KKU research journal (Graduate Studies)* 2023; 23(1): 26–37. (in Thai)
13. Nooyod C, Jutarosaga M, Bouphan P. personal characteristics and administrative factors affecting the performance of prevention and control in dengue hemorrhagic fever of village health volunteers at Sichompu District in Khon Kaen province. *Journal of the office of DPC7 Khon Kaen* 2022; 29(2): 30–41. (in Thai)
14. Jareet W, Prasit N, Nilnate N, Nonthamat A, Phanyotha S, Kongsrima S, Thummawongsa P. Health literacy affecting the coronavirus disease 2019 prevention and control performance of village health volunteers at Khon Kean province. *Health science journal of Thailand* 2023; 5(3): 18–27. (in Thai)
15. Somsri P, Jutarosaga M, Bouphan P. Individual characteristics and administrative factors affecting the elderly care of village health volunteers in Po Phan sub–district Muang District Roi–Et province. *KKU research journal (Graduate Studies)* 2021; 21(3): 200–10. (in Thai)